

Jaarrekening 2016

Regio Groningen-Assen
STEDELIJK NETWERK

Colofon

Datum/versie: 2 maart 2017
Documentnaam: Jaarrekening 2016

Opgesteld door: Regiobureau Regio Groningen-Assen

Status: concept
Besluitvorming: Stuurgroep 3 maart 2017

Contactpersonen: J.S.R. Bodha

Telefoon: 050 316 4289 (secretariaat)
E-mail: info@regiogroningenassen.nl
Website: www.regiogroningenassen.nl

Inhoudsopgave

1

COLOFON 2

VOORWOORD 4

1. BESLUITVORMING	5
2. GRONDSLAGEN.....	5
3. BALANS PER 31 DECEMBER 2016	6
4. TOELICHTING OP DE BALANS	6
5. EXPLOITATIEREKENING.....	9
6. TOELICHTING OP EXPLOITATIEREKENING 2016	10
7. ORGANISATIE	17
8. FINANCIËLE PLANNING	20
BIJLAGE 1 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	21

Voorwoord

In deze jaarrekening presenteert stuurgroep Regio Groningen-Assen de financiële ontwikkelingen van het afgelopen jaar en geeft inzicht in het inkomsten- en uitgavenpatroon over 2016. Bij het opstellen van de rekening is het Convenant Regio Groningen-Assen 2014 als leidraad gehanteerd.

Regio Groningen-Assen is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen twee provincies [provincies Drenthe en Groningen] en 12 gemeenten [gemeenten Assen, Bedum, Groningen, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, Noordenveld, Slochteren, Ten Boer, Tynaarlo, Winsum en Zuidhorn]. Vanuit de volle overtuiging dat de oplossing van ruimtelijke en economische vraagstukken van vandaag, morgen en overmorgen niet stoppen bij de gemeente- en provinciegrenzen, werken we 20 jaar samen aan het versterken van de economie en gebiedskwaliteiten. Infrastructuur en de kwaliteit van stad en omliggende gebieden zijn sindsdien sterk verbeterd. Dit betekent niet dat de Regio klaar is. Het nog meer tot bloei laten komen van deze mooie regio, is de uitdaging waar we met zijn allen de komende jaren voor staan. Samen sta je sterker!

De economische motor van Noord-Nederland, Regio Groningen-Assen, is een daily urban system. Meer dan een derde deel van de werkgelegenheid van Noord-Nederland bevindt zich in dit stedelijk netwerk en twee op de drie inwoners [1 miljoen] van Noord-Nederland is aangewezen op de hoogwaardige voorzieningen van vooral de centrale stad Groningen. Zo heeft de Regio een belangrijke economische functie voor een veel groter omliggend gebied.

In deze Regio is het goed werken, goed wonen, goed leven; met bruisende steden in een landschap voor fijnproevers. Om deze dynamiek verder uit te bouwen stimuleert Regio Groningen-Assen innovatieve projecten, bouwt het verder op de rijke verscheidenheid, wordt ingezet op een goede bereikbaarheid, en blijft het aantrekkelijk wonen stimuleren.

Zo bouwen we Regio Groningen-Assen uit tot een sterk en robuust netwerk. Meer informatie over het samenwerkingsverband, zie www.regiogroningenassen.nl.

1. Besluitvorming

De stuurgroep Regio Groningen-Assen stelt de jaarrekening vast. Daarna wordt de jaarrekening ter informatie naar de deelnemers toegestuurd, met het verzoek deze ter kennis te brengen aan de raden en de Staten.

2. Grondslagen

Grondslagen van waardering

Vlottende Activa

- *Vorderingen op korte termijn*

Vorderingen op korte termijn worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden op de vorderingen in mindering gebracht.

- *Liquide middelen*

Het saldo van de rekening-courant is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende Passiva

- *Schulden op korte termijn*

De kortlopende schulden, waaronder crediteuren en vooruitontvangen subsidiebijdragen worden opgenomen tegen nominale waarde

Grondslagen van resultaatbepaling

Voor zover niet anders is vermeld, vindt de resultaatbepaling plaats op basis van het stelsel van baten en lasten.

- *Regiofonds*

Termijnbetalingen en slottermijnen uit hoofde van verstrekte subsidies worden als volgt als last in de exploitatierekening verwerkt:

- Een termijnbetaling wordt verwerkt in het jaar waarin de subsidie-ontvanger de termijnbetaling opvraagt. In de kasritmebrief is afgesproken vanaf welk jaar een termijnbetaling kan worden opgevraagd.
- Een slottermijn wordt verwerkt in het jaar waarin de einddeclaratie, voorzien van accountantsverklaring, wordt ingediend.

3. Balans per 31 december 2016

Balans 2016 (na resultaatbestemming)					
Activa	Per 31-12-2015	Per 31-12-2016	Passiva	Per 31-12-2015	Per 31-12-2016
<i>Vorderingen</i>			<i>Reserves</i>		
Vorderingen op korte termijn	660.498	1.201.672	Regiofonds	16.450.895	11.307.791
Rekening courant provincie Groningen	23.999.585	13.719.109	Bestemmingsreserve frictiekosten	464.870	394.973
Vooruitbetaalde bedragen			Totaal reserves	16.915.765	11.702.764
			<i>Schulden</i>		
			Korte termijn	4.699.570	1.781.800
			Vooruitontvangen bedragen	3.044.748	1.436.217
			Totaal schulden	7.744.318	3.218.017
Totaal activa	24.660.083	14.920.781	Totaal passiva	24.660.083	14.920.781

Tabel 1: Balans 2016

4. Toelichting op de balans

Activa

Vorderingen

Vorderingen op korte termijn € 1.201.672

Specificatie vorderingen op korte termijn	2015	2016
Terug te vorderen btw	198.124	235.629
Rijksbijdragen	142.140	307.968
Bijdragen deelnemende overheden	282.893	540.000
Bijdragen andere overheden	-	94.450
Overige bijdragen	37.341	23.625
Totaal	660.498	1.201.672

Tabel 2: Specificatie vorderingen op korte termijn

Deze tabel betreft nog te ontvangen bedragen. Toelichting op de grootste posten:

- Terug te vorderen btw van de deelnemers (€ 235.629). Dit betreft de doorschuif-btw die door de deelnemers ook weer terug te vorderen is van de belastingdienst.
In 2014 een deelbetaling ten behoeve van het project Bus op de vluchtstrook gedaan. De btw op deze factuur (€ 17.547) is niet compensabel en is daarmee in 2014 onterecht doorgeschoven naar de deelnemers. Dit wordt in 2017 gecorrigeerd;
- De rijksbijdragen in het kader van het programma Beter Benutten regionaal spoor en het programma Vervolg Beter Benutten (€ 307.968);
- In 2016 is het project Bus op de vluchtstrook gerealiseerd. De (grotendeels BDU-)bijdragen worden in 2017 geclaimd bij de provincies Groningen en Drenthe (€ 540.000).

Rekening courant met de provincie Groningen € 13.719.109

Betreft het saldo in rekening-courant met de provincie Groningen ultimo 2016.

Passiva

Reserves

Regiofonds € 11.307.791

In 2016 is het Regiofonds met ruim vijf miljoen euro gedaald tot € 11,3 miljoen. Er is enerzijds een inhaalslag gemaakt binnen het Basispakket Bereikbaarheid, maar anderzijds blijft de financiële realisatie van het programma onderdeel Regionale en Innovatieve Projecten achter bij de verwachting.

Bestemmingsreserve frictiekosten € 394.973

Op 13 juni 2014 heeft de stuurgroep het reorganisatieplan Regio Groningen-Assen vastgesteld. De formele ingangsdatum van de nieuwe organisatie was op 1 september 2014. Met dit reorganisatieplan is ook besloten om een reserve voor frictiekosten van € 624.000 op te nemen. In 2016 is de bestemmingsreserve voor een bedrag van € 69.897 aangesproken, waardoor deze sluit op € 394.973.

	Boekwaarde 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2016
Regiofonds	16.450.895	6.659.151	11.802.255	11.307.791
Reserve frictiekosten	464.870	-	69.897	394.973
Totaal reserves	16.915.765	6.659.151	11.872.152	11.702.764

Tabel 3: Verloop reserves

Schulden

Schulden op korte termijn € 1.781.800

Dit betreft nog te betalen bedragen. Dit zijn nota's en verstrekte bijdragen uit 2016, die betaald worden in 2017. De specificatie van deze post ziet er als volgt uit:

Specificatie schulden op korte termijn	2015	2016
Bereikbaarheid Basispakket)	1.452.000	930.324
Bereikbaarheid (Beter Benutten)	2.876.218	247.153
Regiopark	44.824	246.859
Kleine Regionale Projecten	112.830	-
Substantiële projecten	-	208.000
Overige kosten	213.698	149.465
Totaal	4.699.570	1.781.800

Tabel 4: Specificatie schulden op korte termijn

Vooruitontvangen bedragen € 1.436.217

Deze post betreft vooruitontvangen bedragen. Dit zijn bedragen die zijn ontvangen in 2016 of eerder, maar worden besteed in 2017 en later. Het bedrag dat nu nog op de balans staat, betreft de in 2016 en eerder ontvangen rijksbijdragen voor de programma's Beter Benutten.

Specificatie vooruitontvangen bijdragen	2015	2016
Rijksbijdragen	3.044.748	1.436.217
Totaal	3.044.748	1.436.217

Tabel 5: Specificatie vooruitontvangen bijdragen

Niet uit de balans blijvende verplichtingen en vorderingen

Onder niet uit de balans blijvende verplichtingen worden verplichtingen vermeld die op grond van de daarop van toepassing zijnde voorschriften niet als schuld of voorziening op de balans kunnen worden opgenomen, maar wel voor vermelding in aanmerking komen.

Uit de begroting 2017

Het Financieel Kader 2017-2020 in de begroting 2017 liet zien dat per 31 december 2016 er van de € 64,9 miljoen aan begrote uitgaven, er circa € 52,7 miljoen aan verplichtingen is aangegaan. Om bovenstaande verplichtingen te kunnen voldoen, hebben de deelnemers van de Regio Groningen-Assen afgesproken om tot en met 2023 jaarlijks € 6,5 miljoen aan het Regiofonds toe te voegen. Uit diezelfde begroting blijkt dat per 31 december 2016 er sprake zou zijn van een tekort van € 1,9 miljoen. Uitgangspunt hierbij is dat dit tekort binnen vier jaar - gerekend vanaf juni 2014 - moet worden ingelopen door vrijval binnen projectafrekeningen. Indien de vrijval minder voorspoedig verloopt dan verwacht, kan de stuurgroep besluiten een deel van de vrije ruimte hiervoor te gebruiken. De projecten uit het Basispakket Bereikbaarheid zijn bijna allemaal beschikt. Substantiële projecten en Regiopark waren eerder al volledig beschikt. De 'vrije ruimte' van (geoordeelde, maar nog niet beschikte middelen van € 10,2 miljoen) heeft grotendeels betrekking op Regionale en Innovatieve Projecten, Economie en organisatiekosten.

Om bovenstaande verplichtingen te kunnen voldoen hebben de deelnemers van de Regio Groningen-Assen afgesproken om tot en met 2023 jaarlijks € 6,5 miljoen aan het Regiofonds toe te voegen. Daarnaast heeft het college van B&W van de gemeente Groningen op 21 december 2012 aangegeven de voorgeschoten plankosten voor de regiotram terug te willen betalen. In 2015 is de stuurgroep (3 juli) akkoord gegaan met een terugbetaling van € 6,0 miljoen in 2015 en € 4,2 miljoen (te verhogen met rente) in 2017.

Actuele stand

Gedurende 2016 zijn enkele projecten goedkoper afgerond dan begroot. Hierdoor is het tekort ingelopen. Het financieel kader maakt onderdeel uit van de begroting 2018 en wordt op 3 maart 2017 ter besluitvorming voorgelegd aan de stuurgroep. De actuele stand van zaken is opgenomen in de oplegnotitie bij deze jaarrekening.

5. Exploitatierekening

Exploitatie	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
<i>I. Lasten Uitvoeringsinstrumenten</i>				
A. Economisch platform	153.998	175.000	171.429	171.428
B. Programma Bereikbaarheid	8.794.104	9.452.000	17.730.789	11.709.003
C. Regionale en Innovatieve Projecten	2.853.398	3.932.548	4.711.086	1.699.908
D. Monitoring	11.394	32.500	32.500	11.130
E. Overige	60.438	-	100.000	15.067
Totaal Uitvoeringsinstrumenten	11.873.333	13.592.048	22.745.804	13.606.537
<i>IA. Organisatie, apparaatskosten</i>				
1. Personeelskosten	549.061	511.000	540.081	540.860
2. Friciekosten	80.240	-	-	69.897
3. Scholing en opleiding	2.423	11.000	11.000	2.560
4. Huisvesting, kantoor & ICT	38.196	65.000	55.000	43.038
Totaal Apparaatskosten	669.921	587.000	606.081	656.356
<i>IIB. Organisatie, Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering</i>				
1. Administratie- en advieskosten	36.868	25.000	30.000	38.293
2. Investeren in netwerken	7.685	20.000	20.000	8.695
3. Communicatiekosten	9.581	25.000	25.000	1.340
4. Borging ruimtelijke kwaliteit	13.773	25.000	25.000	16.030
5. Onvoorzien	-	10.000	10.000	-
Totaal Generieke kosten	67.906	105.000	110.000	64.359
Resultaat vóór mutatie in reserves	12.611.159	14.284.048	23.461.885	14.327.251
X. Dotatie bestemmingsreserve frictiekosten	-	-	-	-
Y. Onttrekking bestemmingsreserve frictiekosten	-80.240	-	-	-69.897
Z. Toename (+) / onttrekking (-) Regiofonds	1.415.401	-2.570.587	-7.505.583	-5.143.105
Totale lasten	13.946.321	11.713.461	15.956.302	9.114.249
<i>Baten</i>				
1. Bijdrage deelnemers	6.650.002	6.650.002	6.650.002	6.650.002
2. Algemene inkomsten	7.289.237	5.000.000	9.242.468	2.455.098
3. Rente	7.082	63.459	63.832	9.149
Totaal baten	13.946.321	11.713.461	15.956.302	9.114.249
Saldo	-	-	-	-

Tabel 6: Exploitatierekening

6. Toelichting op exploitatierekening 2016

In 2014 is de Regiovisie vastgesteld door de raden en Staten. De speerpunten/doelen en de uitvoeringsinstrumenten zijn geherformuleerd. Voor 2016 zijn de volgende uitvoeringsinstrumenten vastgesteld:

- A. Economisch Platform
- B. Programma Bereikbaarheid
- C. Regionale en Innovatieve Projecten
- D. Monitoring
- E. Overige instrumenten

Onder 'Overige instrumenten' vallen activiteiten die benoemd zijn in de Regiovisie 2014, maar niet direct gekoppeld kunnen worden aan één van de uitvoeringsinstrumenten.

Lasten programma's en projecten

A. Economisch platform € 171.428

Economisch Platform	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Lasten	175.000	171.429	171.428
Totaal	175.000	171.429	171.428

Tabel 7: Economisch Platform

Het speerpunt 'het economische kerngebied verder ontwikkelen' is neergelegd bij de steden Groningen en Assen. De steden zorgen voor de afstemming met de deelnemers in de regio en de organisatie van het Economisch Platform. De gemeente Groningen treedt op als penvoerder en is verantwoordelijk voor de inzet en verantwoording van de middelen. In 2016 heeft de gemeente Groningen een bedrag van € 171.428 ontvangen voor de uitvoering, dit bedrag is ook nagenoeg compleet uitgegeven. Dit geldt ook voor het resterende budget (€ 29.166) dat van 2015 was doorgeschoven naar 2016.

Toelichting programma

Een belangrijk instrument om inhoud te geven aan het economische speerpunt is het Economisch Platform Regio Groningen-Assen. In het platform werken ondernemers, onderwijs en overheid samen, waarbij een kerngroep van ondernemers de agenda bepaalt. Het Economisch Platform bewijst vooral zijn waarde als netwerkorganisatie in de regio die de deelnemers inspireert, verbindt en aanzet tot nieuwe initiatieven. Doelstelling van het platform is het vergroten van het economisch verdienvermogen en het bevorderen van de werkgelegenheid in de regio. Afgelopen jaar zijn opnieuw twee succesvolle bijeenkomsten georganiseerd. Eerste met thema 'waardevermeerdering in de regio' (organisatie samen met Gebiedscoöperatie Westerkwartier en Hanzehogeschool) en tweede met thema 'vestigingsklimaat van de regio' (samen met Jester Strategy). Voor beide thema's wordt gewerkt aan vervolg waarbij samen met deelnemers van het platform wordt toegewerkt naar concrete stappen.

Resultaten vanuit het Economisch Platform en de regionale samenwerking rond speerpunt economie zijn onder andere:

- Verkenning aansluiting onderwijs-bedrijfsleven: Het OTP (Groningen) heeft in opdracht van Regio Groningen-Assen (samen met Eemsdelta) afgelopen jaar een verkenning gedaan naar de aansluiting tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. Naast diverse gesprekken en enquêtes is ook een inspiratie-ontbijt gehouden op 11 november met circa 50 deelnemers. Uitkomsten worden begin 2017 verwacht.
- Skills Audit Arbeidsmarkt: Ecorys voert een onderzoek uit naar de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Dit is een gezamenlijke opdracht vanuit de Arbeidsmarktregio, Eemsdelta en

gemeente Groningen. Het doel is inzicht en handvatten voor gerichte acties in de regio ter versterking van een toekomstbestendige arbeidsmarkt.

- Inclusieve arbeidsmarkt: In het verlengde van de platformbijeenkomst eind 2015 over dit thema is een werkgroep aan de slag gegaan om drie onderwerpen verder te concretiseren. Rond het thema reshoring is een verkenning gestart (met onder meer rondetafelbijeenkomst). Verder zijn stappen gezet in het samenbrengen van partijen die met een tekort aan lassers te dealen hebben. Tot slot is een bijdrage geleverd aan het project 'Zelf aan het werk'. Dit betreft een online platform dat gericht is op het bij elkaar brengen van werkgevers en werkzoekenden. Als regio zijn we aangehaakt bij de pilot die in de stad Groningen is gestart. Inmiddels zijn ruim 1.400 werkgevers en 1.000 werknemers aangesloten.
- Innovatiespotter: Dit project betreft een inventarisatie/analyse van de economisch interessante bedrijven in onze regio met behulp van Big Data. In dit kader is tijdens de Drentse Promotiedagen een matchmakingsbijeenkomst rond het thema Slimme Mobiliteit georganiseerd. Doel hiervan was bedrijven en andere stakeholders samen te brengen en te stimuleren voor nieuwe samenwerkingen en innovaties.

B. Programma Bereikbaarheid € 11.709.003

Programma Bereikbaarheid	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Basispakket	4.452.000	7.564.184	9.544.669
Beter Benutten I	-	2.744.362	177.118
Vervolg Beter Benutten	5.000.000	7.422.243	1.987.216
Totaal	9.452.000	17.730.789	11.709.003

Tabel 8: Programma Bereikbaarheid, inclusief Beter Benutten

Regio Groningen-Assen is de economische motor van het Noorden. Dagelijks zijn er circa 375.000 verkeersbewegingen tussen de stad Groningen en de omliggende regio. Goede interne en externe samenhang van de verbindingen zijn essentieel, zowel voor inwoners als voor het bedrijfsleven. Daarom zet Regio Groningen-Assen sterk in op het verbeteren van de bereikbaarheid met behoud van de landschappelijke kwaliteiten van de regio. De kracht van de aanpak ligt in het koppelen van de verschillende modaliteiten, zoals auto, fiets en openbaar vervoer. Vanuit het regionale bereikbaarheidsprogramma wordt met het Regiofonds geïnvesteerd in HOV-bus inframaatregelen, busknooppunten, P+R's, mobiliteits- en verkeersmanagement, regionaal spoor en fiets. Het regionale Basispakket levert met € 62 miljoen tot 2020 een belangrijke bijdrage in de realisatie van dit totale programma van meer dan € 500 miljoen.

Netwerkanalyse

In de Netwerkanalyse 2013 zijn de ambities van Regio Groningen-Assen op het gebied van bereikbaarheid verwoord. Ingegeven door recente ontwikkelingen is in 2016 besloten om de onderdelen fiets en slimme mobiliteit hieraan toe te voegen. In de onderliggende regionale fietsstrategie is dit uitgewerkt in een aantal pijlers: het inzetten op gedragsveranderingen, het opstellen van fietsnetwerk fietsroutes plus en het in beeld brengen van de fietsbereikbaarheid van de hubs (OV knooppunten). Hierbij is het van belang dat het aantal fietsers vanuit de regio naar de stedelijke centra groter wordt. Daarvoor wordt samengewerkt met Groningen Bereikbaar en Assen Slim Bereikbaar. De focus ligt daarbij op scholieren en forenzen in het Daily Urban System van Groningen en Assen.

Door het POVV is ook besloten een beleidskader te maken voor slimme mobiliteit. In 2016 is daarvoor een eerste aanzet gemaakt. Deze wordt in 2017 verder uitgewerkt.

Basispakket

In 2016 is aan bijdragen voor de infrastructurele projecten ruim € 9,5 miljoen uitgekeerd. In de bijgestelde begroting is een bedrag van € 7,6 miljoen opgenomen. Normaal gesproken is de besteding lager dan begroot omdat projecten goedkoper uitvallen en omdat projecten vertraging oplopen. Beide zijn aan de orde, maar vanwege het project Spoorzone Groningen is er meer uitbetaald dan begroot. In 2016 is de eerste bijdrage aan dit project uitgekeerd. Het project spoorzone is in 2016 vastgesteld en was ten tijde van het opmaken van de begroting 2016 nog niet bekend.

Beter Benutten

In het programma Beter Benutten werken Rijk, regio én bedrijfsleven op innovatieve wijze samen om de bereikbaarheid in de drukste regio's over weg, water en spoor te verbeteren. Niet alleen door het aanleggen van extra infrastructuur maar door optimaler gebruik van de bestaande infrastructuur.

In 2015 is het programma Vervolg Beter Benutten door het Rijk en de regio vastgesteld. Dit is een voortzetting van het programma Beter Benutten 1 dat in 2012 is ondertekend. Het is een gezamenlijk programma van € 24 miljoen.

Beter Benutten 1

Beter Benutten 1 is in 2012 van start gegaan. Vanuit Regio Groningen-Assen is gewerkt aan vijf deelprojecten, zoals samenhangende aanpak van P+R locaties, gebruik maken van intelligente transportsystemen (ITS), meer fietsenstallingen op stations en het integraal aanbieden van reisinformatie.

Het Beter Benutten 1 programma is in 2016 financieel afgerond. Het Rijk heeft ingestemd met de inhoudelijke en financiële verantwoording. Het programma bedroeg in totaal € 20 miljoen, met een cofinanciering vanuit het Rijk van € 7,2 miljoen. In overleg met de projecteigenaren en het Rijk worden de laatste deelprojecten (o.a. bus op- en afritten Hoogkerk op de A7) in 2017 afgerond. Dit verklaart het verschil tussen de (gewijzigde) begroting en de realisatie.

Vervolg Beter Benutten

In 2015 is het programma Vervolg Beter Benutten door het Rijk en Regio vastgesteld. Dit is een voortzetting van het programma Beter Benutten 1. Vervolg Beter Benutten is een gezamenlijk programma van € 24 miljoen. In Regio Groningen-Assen draaien tot en met 2018 vijf projecten: Groningen Bereikbaar, Minder Hinder Assen/Assen Slim Bereikbaar, Hoogwaardig Openbaar Vervoer, Goederenvervoer en Fiets. De inzet is erop gericht de steden Groningen en Assen goed bereikbaar te houden bij de uitvoering van grote infrastructurele projecten, zoals de ombouw van de Zuidelijke Ringweg. Ook worden er maatregelen genomen om de groeiende vraag naar de trein en de bus op te vangen. Het gaat onder andere om het integraal aanbieden van reizigersinformatie, het zorgen voor een samenhangend netwerk van P+R locaties, verkeersmanagement en de toepassing van intelligente transportsystemen (ITS). Onze regio is één van 12 regio's die actief meedoet in dit landelijke, innovatieve programma. Dit programma wordt ook de komende jaren voortgezet. Meer informatie over Beter Benutten is te lezen op www.beterbenutten.nl.

In het programma Vervolg Beter Benutten zijn geen Regiofondsmiddelen opgenomen. Het Regiobureau ontvangt op basis van goedgekeurde plannen van aanpak en uitwerkingen de bijdrage van het Rijk. Aan de hand van factsheets/reisschema's verstrekt het Regiobureau de Beter Benutten bijdrage van het Rijk aan de regiopartners.

In 2016 is volop gewerkt aan het ITS programma. De ambitie in dit sub-programma van Beter Benutten is om nieuwe en nieuw te ontwikkelen technologie en toepassingen in te zetten voor het slim oplossen van verkeersknelpunten. In 2016 zijn hiervoor belangrijke stappen gezet. Eén van de belangrijke projecten daarin is Talking Traffic. In dit programma wordt nieuwe en intelligente technologie toegevoegd aan verkeersregelininstallaties. Met deze toepassingen wordt het mogelijk dat

verkeersdata worden verzameld en in goede reisinformatie aan automobilisten beschikbaar wordt gesteld.

Voor diverse projecten geldt dat de eerste termijn van de bijdrage is doorgeschoven naar 2017. Dit verklaart het verschil tussen de begrote en gerealiseerde kosten in 2016.

In 2016 waren de volgende projecten in uitvoering/voltooid	
Fietsrouteplus Zuidhorn-Groningen (3e fase)	uitvoering
Programma FlorijnAs Assen	uitvoering
Bereikbaarheid Station Bedum	uitvoering
Doortrekking OV-as Peizerweg naar hoofdstation Groningen (HOV-as West 3e fase)	uitvoering
Doorontwikkeling P+R Zuidhorn	uitvoering
Doorstromingsmaatregelen OV Ten Boer-Groningen	uitvoering
Bus / treinknooppunt stationsgebied Haren en infraontsluiting Stationsgebied Haren	uitvoering
Knoop Groningen	uitvoering
Programma Beter Benutten met deelprogramma's (ITS - Groningen Bereikbaar - Mobiliteitsmanagement - P+R en OV en Fiets)	uitvoering
Programma Infra en OV Leek - Roden	uitvoering
Bus op de vluchtstrook De punt - Haren	afgerond
Facelift Noordelijke Stations	afgerond, nog niet afgerekend
Dynamisch verkeersmanagement / DRIS	afgerond, nog niet afgerekend
Fietsrouteplus Bedum - Groningen	voltooid
Herprofilering weg/fietspad langs Meerweg	voltooid
Fietsroute Woldweg - Foxholstermeer	voltooid
Fietsroute Rotonde Meerweg Paterswolde	voltooid
Station Europapark	voltooid
Bus/treinknooppunt stationsgebied Winsum	voltooid
Busdoorstroming Europaweg	voltooid
Verkeersmanagement Ring Groningen (incl. pakket 13)	voltooid
Transferium Hoogezand (P+R faciliteit, 1e fase)	voltooid
Permanente uitbreiding transferium Haren	voltooid

Tabel 9: Projecten Bereikbaarheid, inclusief Beter Benutten

C. Regionale en Innovatieve Projecten € 1.699.908

Regionale en Innovatieve Projecten	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Regiopark	862.548	1.621.086	507.704
Regionale en Innovatieve Projecten	1.600.000	1.600.000	506.073
Substantiële Projecten	1.470.000	1.490.000	686.132
Kleine Regionale Projecten	-	-	-
Totaal	3.932.548	4.711.086	1.699.908

Tabel 10: Overzicht van de deelprogramma's van Regionale en Innovatieve Projecten.

Regiopark

In de actualisatie 2014 is besloten om het programma Regiopark af te bouwen. De toegezegde projecten worden zoals afgesproken uitgevoerd. Voor 2016 was € 1,62 miljoen begroot aan verplichtingen in het kader van Regiopark. Deze projecten zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma Regiopark 2013 zoals dat in december 2012 is vastgesteld door de stuurgroep. In totaal is er ruim € 0,50 miljoen aan termijnbetalingen uitgekeerd. In 2016 zijn drie projecten afgerond en afgerekend. Er zijn nu nog tien projecten in uitvoering. Een aantal van de lopende projecten heeft vertraging opgelopen en uitstel verkregen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lopende en in 2016 voltooide projecten.

In 2016 waren de volgende projecten in uitvoering/voltooid	
Uitvoering 1e fase inrichtingsplan Leegkerk-Dorkwerd	voltooid
Realisatie ecozones Ter Borch	voltooid
Versterking recreatieve infra, landschap EHS Reitdiepgebied	uitvoering
Versterking recreatieve infrastructuur EHS Midden-Groningen fase II	voltooid
Landgoed Amelte, deelproject Assen aan de Aa	uitvoering
Entree Meerweg i.r.t. RVZ	uitvoering
Versterken recreatieve infrastructuur Onlanden (VIEP), fase II onderdeel het Hoge Hert	uitvoering
Pilot onderhoud burgerparticipatie	uitvoering
Landschapselementen Haren fase II	uitvoering
Wandelnetwerken Westerkwartier en Middag-Humsterland fase I	uitvoering
Uitvoering kwaliteitsimpuls stads- en dorpsranden	uitvoering
Assen aan de Aa, deelproject Bosbeek/Nijlandsloop	uitvoering
Programma landschapsopgaven/recreatie en water IGS	uitvoering

Tabel 11: Projecten Regiopark

Regionale en Innovatieve Projecten

In 2015 is een nieuw instrument gelanceerd om gericht te investeren in projecten die vanuit de samenleving breed gedragen worden, een duidelijke meerwaarde hebben voor de Regio en een sterk innovatief karakter kennen is in de Regiovisie de nieuwe regeling Regionale Projecten en Innovatieve Projecten geïntroduceerd. Tot 2020 is hier €12 miljoen voor beschikbaar gesteld. Belangrijk onderdeel van de beoordeling van de aanvragen is een korte en krachtige pitch van de indiener aan de adviescommissie. De adviescommissie bestaat uit vijf leden vanuit verschillende sectoren: onderwijs, ondernemerschap, overheid en ruimtelijke kwaliteit.

In 2016 zijn in twee rondes totaal 25 projecten gepitcht, waarvan aan dertien projecten een bijdrage is toegekend van totaal € 1,23 miljoen. Deze middelen zijn voor de projecten gereserveerd en worden gedurende de looptijd van het project opgevraagd. In 2016 is door elf projecteigenaren een bijdrage opgevraagd, in totaal is er € 0,51 miljoen uitbetaald. Voor 2016 was € 1,6 miljoen begroot. Een ruwe inschatting, omdat op dat moment er nog niets te zeggen was over het aantal projecten dat in 2016 een bijdrage zou kunnen ontvangen. Ook ten aanzien van de grootte was er nog weinig te zeggen.

In 2016 waren de volgende projecten in uitvoering/voltooid	
Noordoosthoek Hoornsemeer	uitvoering
Healthhub Roden	uitvoering
Landgoederen Eelde-Paterswolde	uitvoering
I.Turn.It	uitvoering
Innovatieboerderij Zuidhorn	uitvoering
Collectie Veenhuizen	voltooid
Into Nature, Kunstmanifestatie	afgerond, nog niet afgerekend
Slimme inzameling rioolwater	uitvoering
Drukriolering buitengebieden	uitvoering
Woldwijk Ten Boer	afgerond, nog niet afgerekend
Smart Campus Zernike	uitvoering

Tabel 12: Regionale en Innovatie Projecten

Substantiële projecten

In 2014 is bij de actualisatie van de Regiovisie besloten de aangegane verplichtingen voor Regiopark en Substantiële Projecten overeind te houden. Dit houdt in dat voor Substantiële Projecten het totale

budget van € 11 miljoen beschikbaar bleef voor majeure projecten in niet-stedelijke gemeenten. Al deze middelen zijn gereserveerd voor specifieke projecten. De negen Substantiële projecten zijn door de stuurgroep op 6 december 2012 vastgesteld. Inmiddels zijn twee projecten financieel afgerond (Herstructurering Dorpscentrum Zuidhorn en Herinrichting Onderdendamsterweg Winsum). In 2016 zijn de overige zeven projecten in uitvoering. Van de begrote € 1,49 miljoen is in 2016 € 0,69 miljoen uitgekeerd. De onderbesteding wordt veroorzaakt doordat enkele projecten (zoals Stadshart Hoogezand, Herinrichting Slochterhaven, Stationsgebied Haren) in de tijd uitlopen en daardoor de afrekening of kasritme niet konden opvragen bij het Regiofonds. De reservering blijft dan beschikbaar voor de projecten.

In 2016 waren de volgende projecten in uitvoering/voltooid	
Centrumplan Leek-Nietap en Albertsbaan in Roden	uitvoering
Stationsgebied Haren	uitvoering
Revitalisering dorpscentra gemeente Tynaarlo: Eelde, Vries en Paterswolde	deels afgerond, deels uitvoering
Herinrichting Slochterhaven	uitvoering
Herstructurering dorpscentrum Zuidhorn	voltooid
Stadshart Hoogezand	uitvoering
Centrumplan Bedum	uitvoering
Herinrichting Onderdendamsterweg Winsum	voltooid
Dorpsentree Ten Boer	uitvoering

Tabel 13: Substantiële Projecten

Kleine Regionale Projecten

In de vorige actualisatie in 2009 heeft de stuurgroep besloten om de regeling Kleine Regionale Projecten (KRP) op te heffen en met de regeling substantiële projecten de middelen meer te bundelen aan voor majeure projecten in niet-stedelijke gemeenten. Alle projecten zijn 2015 opgeleverd. Begin 2016 is het laatste project financieel afgewikkeld. De restantverlichting ad € 112.830 (zie ook toelichting op de balans) voor dit programma is in 2016 ingelost. Daarmee is deze regeling nu definitief gesloten.

D. Monitoring € 11.130

Monitoring	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Werklocaties (Vastgoedrapport)	11.000	11.000	7.450
Woningbouw en Woningmarkt (Woningmarktmonitor)	6.500	6.500	1.543
Netwerkanalyse	15.000	15.000	2.137
Totaal	32.500	32.500	11.130

Tabel 14: Monitoring

Werklocaties (Vastgoedrapport)

Regio Groningen-Assen is Founder van de Stichting Vastgoedrapportage Regio Groningen-Assen. De stichting rapporteert over de ontwikkelingen in de vastgoedmarkt in Regio Groningen-Assen, met een symposium, een herbestemmingsprijsvraag en door het uitgeven van het vastgoedrapport. Bij de totstandkoming van het rapport wordt nauw samengewerkt met onderwijs, ondernemers en overheid.

Jaarlijks stelt Regio Groningen-Assen een bedrijventerreinenmonitor op. De monitor heeft meerdere doelen. Ten eerste wordt de ontwikkeling in verkoop en verhuur van het afgelopen jaar geschetst. Ook is de monitor input voor de regionale planningslijst bedrijventerreinen. Monitoren is geen doel op zich, maar een instrument om ontwikkelen en beleid te volgen, conclusies te trekken en vergezichten te schetsen. De monitor rapporteert over het aanbod en de verkoop van nieuwe kavels op bedrijventerreinen, en de verkoop- en verhuurtransacties in het bestaande aanbod.

Woningbouw en Woningmarkt (Woningmarktmonitor)

In 2016 is twee keer een monitor verschenen met daarin de belangrijkste woningbouw- en woningmarktgegevens. In de eerste Woningbouwmonitor van 2016 is ook de stand van zaken van de uitvoering van de woningbouwafspraken per 1-1-2016 meegenomen, als resultante van de regionale woningbouwafstemming. Per gemeente is inzichtelijk gemaakt wat er is gebouwd en wat er in de planning staat volgens afgesproken scenario's. In 2016 zijn er relatief weinig kosten gemaakt omdat in hetzelfde jaar een verdieping is uitgevoerd van het begin 2016 vastgestelde Woningbehoefte-onderzoek (zie ook hierna onder 'Overig').

Netwerkanalyse

In 2016 is geen monitor opgesteld van de netwerkanalyse. De monitor 2015 is begin 2016 besproken in het POVV. In overleg met de regiopartners is daarom besloten om in 2016 geen monitor te maken. Naar aanleiding van de monitor is ook besloten om de netwerkanalyse op onderdelen aan te vullen met Fiets en Slimme Mobiliteit. Voor het programma Beter Benutten wordt door de regiopartners in samenwerking met het ministerie van IenM veel monitoring en evaluatie uitgevoerd.

E. Overig € 15.067

Overig	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
CPO-Plankostenfonds	-	20.000	128
WoningBehoefteOnderzoek	-	80.000	59.350
Seeds (lasten)	-	-	56.591
Seeds (baten)	-	-	-101.002
Totaal	-	100.000	15.067

Tabel 15: Overige instrumenten

CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap)

In het najaar van 2013 hebben de Regio en lokale Rabobanken het CPO-Plankostenfonds opgericht. Met dit fonds wordt het eenvoudiger om in groepsverband een droomhuis te realiseren. Omdat bij de start van het samen bouwen vaak kosten worden gemaakt, die nog niet uit een hypotheek gefinancierd kunnen, is er het CPO-Plankostenfonds met een renteloze lening. In 2016 is er geen aanspraak gemaakt op dit budget. De uitgaven hebben betrekking op aanpassingen aan de website www.ruimte-om-te-bouwen.nl.

WoningBehoefteOnderzoek

In 2016 is het WoningBehoefteOnderzoek, inclusief een aantal aanbevelingen, vastgesteld door de stuurgroep. De aanbevelingen op korte termijn hebben geleid tot een aantal aanpassingen in de werkwijze met de planningslijsten. Na de zomer 2016 is opdracht verleend aan KAW/Weusthuis om de aanbevelingen uit te werken. De afgelopen periode heeft KAW/Weusthuis deskresearch gedaan, een interviewronde doorlopen bij alle deelnemers en diverse stakeholders, heeft er een ambtelijke werkconferentie plaatsgevonden, een stakeholdersconferentie en is een bestuurlijke conferentie voorbereid. Dit onderzoek vormt straks het fundament om de regionale afspraken te herijken.

SEEDS

Regio Groningen-Assen was partner in het Europese project SEEDS (Stimulating Enterprising Environments for Development and Sustainability). Binnen dit project werden innovatieve oplossingen ontwikkeld om slim gebruik te maken van leegstaande gebouwen en braakliggende terreinen. Het project had een looptijd van 2012 t/m 2015. In 2016 is het project financieel afgerond. Meer informatie over het project: www.seeds-project.com.

Het Regio Groningen-Assen deel binnen het SEEDS-project had oorspronkelijk een totale begroting van € 550.000, waarvan maximaal 50% werd gecofinancierd met Europese middelen. De totale

project kosten bedroegen uiteindelijk € 402.915, met € 201.458 cofinanciering. In 2016 was de finale uitbetaling van € 101.002, waarvan € 56.489 als afrekening voor vier pilotprojecten.

SEEDS (lasten)	Realisatie	SEEDS (baten)	Realisatie
Kosten t/m 2015	402.915	Realisatie 2014	73.353
		Realisatie 2015	27.103
		Realisatie 2016	101.002
Totaal	402.915		201.458

Tabel 16: SEEDS

7. Organisatie

IA. Apparaatskosten € 656.356

Apparaatskosten	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Formatie (inclusief tijdelijke formatie)	545.000	540.081	540.860
Frictiekosten	-	-	69.897
Scholing & opleiding	11.000	11.000	2.560
Huisvesting, kantoor & ICT	65.000	55.000	43.038
Totaal	621.000	606.081	656.356

Tabel 17: Apparaatskosten

1. Formatie € 540.860

De formele ingangsdatum van de nieuwe organisatie was 1 september 2014. De basisformatie is sinds 1 mei 2015 op volle sterkte. Het Dagelijks Bestuur heeft half 2016 - een jaar nadat de organisatie op deze volle sterkte heeft gefunctioneerd - een korte evaluatie uitgevoerd naar het takenpakket en bezetting. Hoofdconclusie was dat, met de huidige formatie en bezetting, de werkzaamheden over de gehele linie goed uit te voeren zijn.

2. Frictiekosten € 69.897

In samenhang met het inrichten van de nieuwe organisatie van het Regiobureau zijn afspraken gemaakt over de nazorg voor uittreedende medewerkers, gerelateerd aan de formatiereductie. De financiële consequenties zijn als bestemmingsreserve frictiekosten opgenomen op de balans. Het gaat om een berekening van de geschatte kosten die Regio Groningen-Assen zou kunnen verwachten. Zoals uit de balans blijkt, bedraagt de bestemmingsreserve frictiekosten op per 31 december 2016 € 394.973 en lijkt hiermee voldoende om de risico's op te vangen.

In 2016 kon een groot deel van de salarisverplichtingen voor het boventallig personeel van Regio Groningen-Assen worden gedekt uit detachingsvergoedingen: de medewerkers voeren een betaalde opdracht uit of hebben een detachingsovereenkomst bij een andere partij. Het deel dat niet kon worden gedekt uit de vergoeding, is ten laste gebracht van de bestemmingsreserve frictiekosten.

3. Scholing & opleiding € 2.560

Deze post is gebaseerd op een percentage (circa 2%) van de kosten van de formatie. Naast 'scholing en opleiding' worden uit deze post ook de kosten van congressen en symposia gedekt. De werkelijke kosten zijn lager dan begroot.

4. Huisvesting, kantoor en ICT € 43.038

Het Regiobureau is gehuisvest in de Oosterboog in Groningen. Naast huur- en servicekosten zijn er kosten gemaakt voor de inrichting en ICT. De huisvestingskosten zijn onder meer lager door lagere servicekosten dan begroot. Ook de kosten voor ICT zijn beperkt gebleven.

IIB. Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering € 64.359

Generieke kosten tbv de uitvoering	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Administratie & advies	25.000	30.000	38.293
Investeren in netwerken	20.000	20.000	8.695
Communicatie	25.000	25.000	1.340
Borging ruimtelijke kwaliteit	25.000	25.000	16.030
Onvoorzien	10.000	10.000	-
Totaal	105.000	110.000	64.359

Tabel 18: Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering

1. Administratie & advies € 38.293

De financiële administratie van Regio Groningen-Assen wordt uitgevoerd door de provincie Groningen. Daarnaast worden kosten gemaakt voor de accountantscontrole van de jaarrekening. Deze laatste waren hoger dan begroot.

2. Investeren in netwerken € 8.695

In 2014 is besloten de ambitie van de Regio te continueren en de realisatie daarvan als gezamenlijk netwerk op te pakken. Het goed laten functioneren van een netwerk vraagt om onderhoud.

3. Communicatiekosten € 1.340

Vanaf 2010 is jaarlijks een budget van € 25.000 beschikbaar voor communicatiekosten. De middelen zijn onder meer ingezet voor onderhoud van de nieuwe website en de nieuwsbriefmodule.

4. Borging ruimtelijke kwaliteit € 16.030

Peter Veenstra (Lola architects) is voor twee jaar aangesteld als adviseur ruimtelijke kwaliteit. In 2016 zijn onder meer de volgende prestaties geleverd:

- Oplevering van de kansenkaart;
- Het leiden van de sessies van de flexpool;
- Actief deelnemerschap aan het projectatelier IABR 2016 – The Nordic City - en bij de sessies over de nieuwe omgevingsvisies.

5. Onvoorzien € 0

In 2016 is geen beroep gedaan op de post onvoorzien.

Reserves

X en Y. Dotatie/onttrekking bestemmingsreserve frictiekosten € 69.897

In 2016 is de bestemmingsreserve voor een bedrag van € 69.897 aangesproken, waardoor deze sluit op € 394.973.

Z. Afname van het Regiofonds € 5.143.105

Een aantal verplichtingen schuift door naar 2017. Voor een belangrijk deel hebben die betrekking op de Beter Benutten programma's. Deze programma's worden grotendeels (Vervolg Beter Benutten zelfs volledig) door rijksmiddelen gedekt en hebben dus weinig invloed op het Regiofonds.

In 2016 is het Regiofonds met ruim vijf miljoen euro afgenomen. Enerzijds is het programma-onderdeel van Regionale en Innovatieve Projecten achtergebleven bij de inschatting, anderzijds is er een inhaalslag gemaakt binnen het Basispakket Bereikbaarheid.

Baten

1. Bijdragen van de deelnemers € 6.650.002

De jaarlijkse bijdragen van de deelnemers aan het Regiofonds zijn vanaf de laatste actualisatie vastgesteld op € 6,65 miljoen, voor de periode tot en met 2023.

2. Algemene inkomsten € 2.455.098

De begrote algemene inkomsten (€ 9,2 miljoen) hadden bijna volledig betrekking op Beter Benutten 1 (€ 1,6 miljoen) en Vervolg Beter Benutten (€ 7,6 miljoen). De afrekeningen van het eerste programma zijn grotendeels doorgeschoven naar 2017. Hierdoor zijn de gerealiseerde algemene inkomsten in 2016 lager dan begroot. De in 2016 gerealiseerde inkomsten hebben voor een bedrag van € 1,9 miljoen betrekking op het programma Vervolg Beter Benutten. Daarnaast is een bijdrage van € 0,54 miljoen gerealiseerd voor project Bus op de vluchtstrook.

3. Rente € 9.149

De afgelopen jaren zijn de jaarlijkse inkomsten steeds verder gedaald vanwege een lager worden rekening-courant-tegoed bij de provincie, dalende rentes en de invoering van het verplicht schatkistbankieren. In 2016 heeft de provincie Groningen de claim op Landsbanki definitief afgewikkeld. Het aandeel ad € 9.149 is als rentebate verantwoord.

8. Financiële planning

In onderstaande financiële planning is een koppeling gemaakt tussen de balans en de exploitatierekening. Het geeft op hoofdlijnen inzicht in de financiële stromen.

Financiële planning 2016	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Stand Regiofonds (1 januari)	14.025.955	16.551.190	16.450.895
Storting van de deelnemers	6.650.002	6.650.000	6.650.002
Algemene inkomsten	5.000.000	9.242.468	2.455.098
Renteopbrengsten	63.459	63.832	9.149
Uitgaven	14.318.321	23.461.885	14.327.251
Stand Regiofonds (31 december)	11.421.095	9.045.606	11.307.791

Tabel 19: Financiële planning

Bijlage 1 Controleverklaring

Zie volgende pagina

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Stuurgroep Regio Groningen-Assen

Verklaring over de jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Regio Groningen-Assen te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Is de jaarrekening 2016 van Regio Groningen-Assen in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de door Regio Groningen-Assen gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in hoofdstuk 2. Grondslagen van de jaarrekening.
- Voldoen de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat de bedragen in overeenstemming zijn met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, zoals opgenomen in het normenkader, welke bij besluit van 9 december 2016 is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen.

De jaarrekening 2016 bestaat uit:

- De balans per 31 december 2016.
- De exploitatierekening over 2016.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het controleplan, dat is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen op 9 december 2016, vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Regio Groningen-Assen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 143.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves bedraagt, zoals voorgeschreven in het controleplan van Regio Groningen-Assen, welke bij besluit van 9 december 2016 is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Op basis van het controleplan van Regio Groningen-Assen, welke bij besluit van 9 december 2016 is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen, rapporteren wij aan de Stuurgroep tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 100.000, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Wij hebben tijdens onze controle geen afwijkingen boven € 100.000 of kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn geconstateerd.

Benadrukking van de basis voor financiële verslaggeving en beperking in gebruik en verspreidingskring

Wij vestigen de aandacht op hoofdstuk 2. Grondslagen van de jaarrekening, waarin de basis voor financiële verslaggeving uiteen is gezet. De jaarrekening is opgesteld voor de deelnemers aan Regio Groningen-Assen met als doel Regio Groningen-Assen in staat te stellen te voldoen aan artikel 13 lid 8 van het Convenant 2014 van Regio Groningen-Assen 2030. Hierin is opgenomen dat de Stuurgroep voor 15 maart van elk jaar rekening en verantwoording aan de deelnemers dient af te leggen over het door haar gevoerde beheer over het daaraan voorafgaande kalenderjaar. Hierdoor is de jaarrekening van Regio Groningen-Assen mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor Regio Groningen-Assen en haar deelnemers en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie van het Regiobureau voor de jaarrekening

De directie van het Regiobureau is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening in overeenstemming met de door Regio Groningen-Assen gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in hoofdstuk 2. Grondslagen van de jaarrekening. De directie van het Regiobureau is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, zoals opgenomen in het normenkader, welke bij besluit van 9 december 2016 is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen. In dit kader is de directie van het Regiobureau verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie van het Regiobureau noodzakelijk acht om het opstellen van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De Stuurgroep Regio Groningen-Assen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Regio Groningen-Assen.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de financiële overzichten

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleplan dat is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen op 9 december 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten, alsmede balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- ▶ Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van Regio Groningen-Assen.
- ▶ Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie van het Regiobureau en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- ▶ Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- ▶ Het evalueren of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de directie van het Regiobureau onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 2 maart 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. D.E. Engwerda RA